

tis suæ anno, imbecillis & miserrimus, expiravit. Propter quem tantus ab omnibus sonuit luctus, ut vix per menem finē potuerit inventire. Sed certè luctus pro eo quod evenerat non sufficit. Ast ego ejus nimia incumbens dilectioni, plures gloriosum rogavi Hieronymum, ut mihi quid nepoti meo acciderat revelaret. Igitur meis annuens gloriatus Hieronymus precibus, obtinui quod glificebam. Oranti enim mihi die quodam hora nona, tantus evenit fœtor, quod nullatenus naribus poterat tolerare.

Hæc dum mecum tacitus reputans, unde hic tantus adefactus fœtor admiraret: supra meum verticem elevatis oculis, infelicem nepotem meum vidi terribilis visionis: ita quod in eum visum imprimere non audebam. Nam catenis igneis circumligatus fornacis instar flammis fœtudinibus erupebat. Ad hanc itaque visionem subito me tam vehemens timor arripuit, ut dum plures loqui vellem, formandi vocem nullatenus compos eram. Postremo aliquantulum in me rediens: si meus eset nepos, voce coepi perire tremebunda. Ad hæc ille ulularibus & suspiris: Utinam, inquit, non fuissim: ne tam diris essem cruciatibus deputatus. Nam scias me in tartareis manionibus perpetuis temporibus permanstrum.

Heu quid dicam? His dicitis, tantus mihi dolor affuit, ut sim plures admiraret, quomodo è vita protinus non discessi. Longis autem expletis colloquii, ab eodem sciscitatus fui: cur divina fuisset misericordia sic expers, cum in mundo tot virtutibus pollet. Pro nulla, inquit, me Icias causa fore damnatum: nisi quia in ludis maximè deletabatur. At quia in morte accepta pœnitentia quasi stulta ignorantis ut debebam postposui confiteri, divinam non merui veniam adipisci. Et hac dicens, à meis disparuit oculus. Talis autem eo abunde remansit fœtor, ut in locum illum haec tenus nullus audeat introire. Ecce quantum turpissimum ludi seclusus divina abhorruit majestatis oculi.

Timeamus ergo ne nos honorum rapiat inertes tam repentinus interitus: ne non ponenter nos vitiorum contingat, dum tempus ineft: quia postmodum pœnitentia fore fructa. Ut igitur a Christianis tanta ruina ludi procul effugiat nefas: immo ut ab omnium memoria delectatur, exempla alia quadam, quam brevius potero subrogabo. In Samaria quindecim nondū expletis diebus, dum miler ludum ludens, quasi omnia que habere poterat, consumpsisset, gloriatus cepit Hieronymi monachus temerario blasphemare. Quem nefanda blasphemie vix finientem verba, videntibus & stupentibus cunctis, mox è celo fulmen veniens interemit.

Tribus aliis in Tyro ludentibus, hoc accedit quod enarratio. Cùm enim illi suum vellent incipere ludum: ut hi qui sè hoc ab eisdem audiſe, & totam rei seriem etiam se vidisse, fannus & referunt: sic dixerunt: Quamcumque potes exercere vim Hieronymi: quia te invito ludum istum alacriter finiemus. His itaque dicitis, suum incepserunt ludum: quo quidem primordiato, quasi uno elapo infanti, sì terra aperiens, illos solum absorbit: ita ut nil ex eis amplius fuerit vimus. Quod visu nescitur, verissimo testimonio comprobatur. Idcirco que dico quamquam multis possent comprobari testibus: tamen meipso teste qui ea visione propria didici comprobabo.

Juxta meam in qua in Jerusalem habitò adem, nobilissimus quidam miles fuit, transtitoris nimium locuples: qui unicum habens filium, ejusdem stultissimi amoris cœpit perculsus, non solum à pravis eum non corrigeri, sed etiam eum ipse met prava instruere conabatur. Parentes fatui & siti similes, mentis quo oculos huc inclinent: ut quis finis eveniat, non ignorent. Multi enim homines, magnas animas & corporis incidentur ruinas, ob pravorum parentum insipientiam. Crescens namque illius militis filius, cunctis bonis moribus definitus, de die in diem pejorando, totum suum tempus amittens, in ludis & blasphemis cunctisque immunditatis patre cauante, annum attigit duodenum. Qui quodam ad vesperaſcentie die, solitus cum patre ludis infestis, ludum eodem ut glisebat non habente: primò prorupit in hæc verba: Si quid ille potest Hieronymus qui ludos prohibet exerceri, jam exerceat: nam se invito hinc non nisi vitor exurgam.

Verum hæc duntaxat ipso prosequente, nequam spiritus terribilis hominis specie, cunctis videntibus locum in quo iudebat, veloci gradu adiens, eumdem puerum infelicem rapuit: Sed quòd eum detulit, nulli haec tenus hominum est

comptum. Verum ut puto, eum detulit in infernum. Eadem namque hora casu ad quādam mæ domus fenestrā, quæ in loco in quo ludentes degebant pater & filius ex oppōto fita est, me posferat: quo me videre fuit necesse veritate perficua seriem tam formidandam rei gesta. Dicant ergo juvenes in juventutis tempore, quod ceteris est præstantius, extētendis moribus le fulcire: ne vilibus caducisque moribus juvenilis animus infortius, statim in canicie nequeat permutare. Quod enim nova charta inscribut, de facili non deletur.

Dicant etiam parentes fatui, filios correctionibus & verberibus erudire: nec vitiorum finitam vespere radices figere non faciliter evellendas: ne flendi & hæc & in futuro eis succedit eventus. Nam nisi fallor, ad æternorum gaudiorum patram deveniendi, artissima & fine ambiguitate aliqua, a paucissimis certè cognita extat via. Eundi ad perditionem, & multis, immo penè infinitis limitibus plenum fore constat. Quodlibet enim mortalium peccatorum ad perditionem suam trahit struit: quorundam hominum non solum pagorum, sed etiam illorum quos sacri baptismatis unda lavit (nam de paginis nulla oritur quæstio quod non dammentur) majorē fore liquet numerum multiplicitibus insistenti flagitiis, quorum nulla penè unquam cognoscitur emendatio. Quin immo respectivè quidem dico, pariter bonis & malis hominibus consideratis: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum: sed omnes post suas improbas & pessimas ambulant voluptates.

Consequenter concludi debet, quod ad æternæ beatitudinis gaudia rarissimi gradiantur. Infinitè, quinimò omnes penè sacræ scripturæ authoritates hoc testantur: infinita quoque exempla possemus perficaciter intueri, ad hujusmodi veritatem sufficientius demonstrandam. Hoc ex omnibus unum censeri debet, nec ab hoc diserepare potest, nullum scilicet ad æternam modo aliquo pervenire posse gaudia, nisi omnibus non particulariter sed totaliter vitiis extirpati, virtutum studeat itinere festinare. His iam fine dato, exempla & prodigia quedam jam hujus operis fini propinquos breviter introducam. Et duo præcipue admiranda, quæ à venerabilis viro Nicolao Cretenis Insule Archiepiscopo referente didici, primò dicam.

Venerabilis idem Archiepiscopus pridie gloriatus Hieronymi devotione nimia Bethleem veniens, ut ejusdem cunctis honoribus colendas reliquias visitaret, & totus charitate fervidis redire noluit, donec me sua gratissima visitatione eximis letitias adimpleret. Qui uti donorum præcipiūs, ut gratissima mihi donaria superabundantissime more solito impertire, me visitare minime contentus, mecum dignatus est jam diebus pluribus commorari, & etiam adhuc manet: quod utrinam tempore longo duret. In Christo namque, Augustine charissime, venerabilis idem pontifex te salutat. Quamplures igitur mihi suorum verborum avido, venerabilis idem pontifex enarravit, hoc tale in civitate Candia contigit.

Sacerdos quidam suis, suæ majoris Ecclesiæ custos, impudicus, luxuria & ebrietati deditus, nondum completo anno de hoc seculo migravit. Cujus corpore in ceterorum sepulco atrio sacerdotum: ut ejus punitio cunctis innotesceret ad exemplum, subsequenti nocte tantus in Ecclesia ejusque comitrio fuit strepitus, quod rumore nimio in urbe illa commorantes excitari, pavore ingenti velut amentes ad Ecclesiam cucurserunt. Stant itaque omnes circa Ecclesiam, strepitus vehementes campanarumque sonitus audientes: divinam quidam exortant clementiam, quatenus cur ista fiant debeat revelare: sed nullum exauditionis sentiunt adjuvamen. Diluculò hoc cessante, cuncta quæ fuerant in Ecclesia reperiunt revoluta: & quasi undique flammis igniū violata.

Ad hæc memoratus pontifex orationes indicens populo, quid sequenti eveniat nocte præcepit expectari. Ne nimis succumbam verbis: sequenti nocte duplex strepitus & favoris tribulatio est secuta. Qua de re repletus populus amaritudine & dolore, cernens nullum sibi à Domino adjutorium evenire, scut vulnerati, qui in monumentis projecti dormiunt, existebat. Die autem clucenti, omnibus in Ecclesia pro orationibus congregatis, gloriatus Hieronymus subito sepius sole splendor in Ecclesiam veniens, ad altare quæ gradiens: cunctis videntibus & mirantibus, per horam fortè sub silentio manens: obstupenti populo, hoc propter sacerdotis illius miserrimi

cadaver, sacris indignè locis conditum, ad terrorem peccantium contigile intimavit: eidemque mandans, ut cadaver miserum, tartareis post refractionem omnium manionibus deputandum, dissipatum flammis tradenter protinus concremandum: alioquin incepta pestilentia non abiret: & sic ab intuentum oculis est invitus. Quod ut ordinaverat, latrabundus populus protinus adimplerit, Deo & beato Hieronymo laudes præcipias solvens: & sic peltis ita ceſsat. Qui deinceps beatissimum Hieronymum omnes unanimiter devotione maxima incepunt colere.

In eadem insuper civitate quidam pulcherrimus extitit juvenis, Titus nomine, honestus moribus, ingenio luculentus: carnali non ignobiliori natura progenie: prædiles valde: tam penè devotionem & fiduciam habens in beato Hieronymo. Hic siquidem juvenis virginea nitens candore, in ejusdem sanctæ virginitatis proposto usque ad vice summum annum probis vite moribus perduravit. Quo itaque tempore, sui fratris nefando consilio incutatus, spretis tam nobilissimis virginitatis gemmis, auri præciosissimum metallum calcans, ad carnis spurcitas & lutum ac fætem luxurie vehementer declinans, puellam quendam omni pulchritudine corporis renentem, sibi in matrimonium copulavit: in cuius amoris retibus ita se capiens, quod alius prater ipsam poterat minimè cogitare, de die in die cœpit divina obsequia obliviſci. At quia miser dereliquit justitiam, & oblitus fuit Deum alienem se, oblitus fuit sibi Dominus misereri.

Completo namque anno, quo cum puella juvenis insensatus steterat: non ut in matrimonio, sed causa explenda libidinis copulatus: suggestore diabolico astuta juvenis frater, puella illaqueatus amore, avide diu quærens ejus amplexibus frui, tandem quod optaverat est adeptus.

Huc accurrunt juvenes & exemplo juvenis sint astuti. Fiunt nota juveni, puella viro, jam peracta. Tacens idem cogitat avide, quo valeat modo certitudinem reperire. Expectat diebus aliquot, se simulans hoc nescire. Ait die quadam ordinat, urbem deserens peregrinè profici: & latens per diem in civitate, nocte media domum veniens, referatis seris a puella servitrice, clam ut prius simul ordinaverant, ambo usque ad thalamum in quo ejus frater & uxor in lecto stabant procedentes, sibi postulabat aperiri. Mirantur illi: & timore perterriti vehementi, pulsanti negligunt ostium resarcere. Tandem contrahit seris thalami, juvenis ira & furor nimio, fornacis instar ardantis undique inflammatus, uxorem primò evaginato gladio interficit. Deinde sub thoro proprio latitantes fratrem inveniens, intermet.

His itaque gestis, ex civitate exiens, multo tempore per mundum huc illisque errans, cum quibuidam alii cœpit quosdam transfeantes in itinere deprædar, ac etiam jugulare. Permanent itaque eodem Tito per decem annos talibus negotiis implicato, gloriatus Hieronymus salubre refluxum & vitale, die quadam jam adveperascente luce, in modum mercatoris se monstravit: ne ille solummodo habitat devotionis præmissis privaretur. Nam ille quamquam tot & tanta vita abhorrenda continuè exercet: tamen in beato Hieronymo devotionem aliquam retinet: ita ut idem quotidie se commandans, boni aliquid diebus singulis ad ejus honorem facere, nullatenus postponet.

Cernens itaque Titus mercatorem, nefandis sociis ad folia nequitia opera convocatis, concito cum eisdem pergens curru, vibratis lanceis, Hieronymo mercatoris instar obviant venienti. Moxque in eum infurgens a focis, eumdem præcepit retineri, donec ejus lateri gladius infigatur. Deinde manum elevat interficiendi gladium retinente, usus tunc tantum valeat jam expiere. Ad hanc Hieronymus gloriatus: Amore inquit Hieronymus quem tu diligis, aliquo loquendi brevi licentia mihi detur: postmodum si volueris, facito id quod optas.

Ad hanc Titus, Amore inquit ejus quem nominasti, & loquendi & vivendi licentia tibi ut postulas concedatur: tantum quæ portas mercimonia jam depone. At gloriatus Hieronymus: Ego ipse sum Hieronymus, qui hic propter tuam liberationem veni: ne mihi à te impensa obsequia in vanum præterirent. Te tot quæ gesisti peccatum, jam pœnitentia: ad te ipsum redeas, ne formides: hucusque me noveris propter tuam salutem, & anima & corporis, supplicem apud Deum & erga te iratum divinam iustitiam exituisse: ne in

Tom. V.

te dignas tibi sevitias exerceret.

Ad pœnitentem igitur quādā citius perge callem, & peccatorum onera jam depone, alioquin me tui custodi & supplicem non habebis. His dictis, Hieronymus gloriatus ab illo oculis disparuit. Ad hæc stupratus Titus, & qui cum illo erant, timore & admiratione tam ingenti: ad terram procidens per horam non potuit elevari. Tunc subito in Titum & qui cum illo erant, Spiritus sancti gratia eft effusa: & lux eos cœlitus illuftravit. Qui protinus in viros alteros jam mutati, spretis cunctis sp̄irituſis vitiiorum, ad pœnitentem trahit.

Deinde ad eremorum antra devia & ignota properantes, magnis se corporum aspergitibus & vita sanctissima trahiderunt. Miraculum aliud quod veridicorum testimonio solidissimum in superioribus Ägypti partibus peractum intellexi: quatenus hominibus & maximè juvenibus quantumcumque castis proveniat in exemplum ad evitandum periculum mulierum, præcedenti miraculo addere cogito fore ratum.

Monachus quidam juvenis & decorus, honestate præciousus, morum maturus, quasi senex virginalis pudicitia cūtis, cunctisque illius monasterii monachis sp̄eculum sanctitatis, & gloriissimi Hieronymi amator, devotissimus fui: duodecim degens anni in monasterio, continuè orationibus vacans, & studio scripturatum. Hic amore castitatis timens ne cor aliquiter violaret: mulierum visus ineffabiliter abhorrebat: ita ut eum memoriam formidaret. Huic proposito diabolus antiquus serpens & hominum inimicus invidens: fuit nequitia invertebrate contra eum dolos & artes multiplices incitavit; continuè cogitationum stimulis, juvenem pessimum tentator afflignens: die nocturnè à temptationibus duobus menibus non cessavit.

Juvenis vero providus, fessus Domini & beati Hieronymi, cuius dilectionis ardore fervebat, commendans custodia, vītricē dexterā, tentamenta diaboli, jejunis & orationibus se munies triumphabit. Confluant huc quæsio juvenes atque fenes, & quanti sit casus mulierum fallax pulchritudo hic doceantur, maximè per exemplum. Cernens se ap̄is perfidus diabolus a juvēne superari, tanquam leo rugiens, subtiles nocendi artes cepit quærere. Fit itaque inter eos pugna gravis. Hinc astutus confuetus castra adversus juvenem ostium resarcere. Tandem contrahit seris thalamī, juvenis ira & furor nimio, fornacis instar ardantis undique inflammatus, uxorem primò evaginato gladio interficit. Deinde sub thoro proprio latitantes fratrem inveniens, intermet.

Ob hoc dolens monachus: timens ne mulierum visu, cor mundum & virginem nitidum violaret, potius, nisi fratrum sui cœnobii fuisset supplicationibus inclinatus, erga patrem crudelitatem volebat propter Dominum exercere, quād eidem infirmanti compati à monasterio recedendo. Sciebat enim monachus nō tam nocuum, detestabile & mortale, quam vicos & civitates, & gentium multitudinem circumire. Nulla certè permanet in homine quietis, ut multorum verbositatis & vaniloquias implicatur. Quod alia pīcibus: monachis idem præcipue silentium operatur.

Ob paternam dolorem nō moriturum, si visione frustraretur filii, crebris clamoribus acclamatā.

Ob hoc dolens monachus: timens ne mulierum visu, cor mundum & virginem nitidum violaret, potius, nisi fratrum sui cœnobii fuisset supplicationibus inclinatus, erga patrem crudelitatem volebat propter Dominum exercere, quād eidem infirmanti compati à monasterio recedendo. Sciebat enim monachus nō tam nocuum, detestabile & mortale, quam vicos & civitates, & gentium multitudinem circumire. Nulla certè permanet in homine quietis, ut multorum verbositatis & vaniloquias implicatur. Quod alia pīcibus: monachis idem præcipue silentium operatur.

In paternam dolorem nō moriturum, si visione frustraretur filii, invitas.

Hen quid dicam? Quæ monachis illis inerit observantia castitatis, qui continuè mulierum visibus potiuntur in simul colloquendo. Sic manet in castitate homo faciem intuens affidit mulierum, sicut manet palea stans in igne. Fallax certè & ruina maximæ propinquus casus inevitabilè periculum est formæ pulchritudo. Timor certè monacho evenit, quem timebat, & sibi accidit quod tanto tempore verebatur, nec sine exemplo maximo aliorum. Non in illo iustum est

Iij

parentibus obdare, in quo animæ periculum formidatur. A monasterio invitè monachus egreditur, sed ardore libidinis tam nefandæ cor inflammante, nil aliud quam fororis hoc nefientis fœlcul faciem improbis oculorum visibus videre cogitans: penè nunquam fuisse se in monasterio recordatur. Sanatur interim pater. At monachus excusationibus aduentis, tardat de die in diem ad monasterium reneare.

Manente autem eodem in paterna domo tribus mensibus: hinc monachos, hinc patrem maxima movit admiratio omnémque familiam: cur istum tam vehemens irreperitur mutatio & alteratio inaudita. Ignorant siquidem rei causam, idecirco effectum eos contigit ignorare. Ad monasterium cum duobus ad se ex monasterio destinatis monachis tandem revertitur, illud referens tradiūm redeundo, quod prius detulerat exēndo. Cœpit itaque in monasterio corpus degere monachi, cor vero à forore aliquatenus non recedit. Hoc sibi fit studium scripturarum, ut attingat pessima que affectat. Hæc contemplatio divinorum, ut peccatorum modum inventiat exemplorum. Percutitur alienus sui, & à veritatis cognitione devius, continue à diabolo cuius jugo gravissimo imbecille collum submissit, libidinis nova telis. Sicut fumus deficiunt dies ejus, confringuntur sicut in fraxorio osa ejus: & infirmatur doloribus vita ejus: irrationabilis fit sumis animali. Obliviscitur in toto divinam clementiam exorare: tota die cogitans quis modus appareat habilis, ut poculum mortis valeat degulare.

Heu quā sunt inopes & miseri, & ab omnibus bonis egentes & exiles qui à Domino se elongant. Tanto sit pejor brutis animalibus vir in peccatis, quibus ab anima Deus majoris spatio elongat, quā id quō cœlum à terra distat & Oriens ab Occidu: quanto eisdem præstat cùm divina gratia est fulcitus. Cogitanti denique monacho veritatis luminis nescio, nefandissima & auditu horribilis voluptratis adipiscendæ reperiæ modum, mali consilii feminator diabolus hoc sibi tale insinuat consilium occulto cogitamine vani cordis: ut scilicet intertempore noctis medio cunctis dormientibus, vesti deposita monachali, sumptuö habitu laicali ex monasterio exiens, paternas clam adeat manūes: & domum crepusculo noctis latenter intrans, sub thoro fororis lateat donec dormiente ipsa, ad eamdem accedat sua voluptratis libidine expleturus. Placet insana mentis imperitia consilium erogatum, studebat ipsum toto posse quā potest brevius effectu mancipare.

Sequenti igitur aduenti noctis medio, sub silentio ad fœres cœnobii claves gerens manibus properat: sed ad ostia veniens per totam illam noctem hic illucque diffluens, quo sint in loco posita non invenit. Stupore & admiratione perterritus, cur hoc sit nefiens: interim jam matutinali qua ad laudes debitas dominicas monachi excubabant appropinquate hora: compellitur ille ad cellulum retrogradi. Manet in cellula ille admirans per diem illum: proponit sequenti nocte facere quod non fecit. Audet imbecillis dextera qua non potest, sperat stultum pecus contra leonem pugnare triumphi gloriæ adipisci. Quid infestare reis? Putas agere vile pecus, quæ leo fortissimus Hieronymus contradicit? Cœla imagini gloriissimi Hieronymi gena flectere, ipsu: posterius non salutes, & tibi potest protinus concedetur, ut cadas in foveam, quam effodis: ut dira naufragia jam admittas.

Roma Cardinalis quidam Cœlestinus nomine, Hieronymi gloriæ amplus & detractor: dum die quodam in conventu existens Cardinalium, more solito ore audaci & temerario in eundem injuria verba protrumperet: dolore subito viscerum impellente, ad occulta nature loca properans, viscera omnia protinus emanavit: & antequam illinc recederet, expiravit. Alius quoque presbyter Cardinalis Andreas nomine (illi non similis, sed gloriissimi Hieronymi deo-tissimus cultor) pridie in eadem Romana urbe, multis circumstantibus expiravit. Qui cùm jam in Ecclesia esset paratis exequiis, quæ solent fidelium tumulandis exhiberi corporibus, assistente summo Pontifice cum penè tuto clero & populo Romanorum, qui ad eundem Andream convernerant honorandum: emissis ululatibus & crebris gemitis in feretro, cunctis stupentibus & veluti amentibus effectis: tanquam si à somni dormitione excitaretur, mirabiliter exurrexit.

Né igitur inhæream verbis: per unum ferè mensem, singulis noctibus continuè hoc evenit. Completo itaque ut puto mensis circulo, in somnis beatus Hieronymus sanctissimo cœdam illius monasterii monachus apparuit, in stratis suo quiescenti nocte: eidem revelans quid iste monachus faciebat: mandansque illi ut debeat eidem monacho sic erranti declarare quomodo ipse eum, ob sibi impensa reverentiam cœdovit, ut oīta non videret ad cogitatum perpetrandum

fœlcul. Et quod nisi sibi velox de inceptis subsequatur emendatio, sese de ipsius custodia removebit: discessitque prorinus ab eodem. Mane autem factò que viderat monachus, alteri monacho enarravit. At ille se quid hic dicat non intelligere pluribus deterrans sacramentis, cœpit dicere propter cerebri vacuitatem hæc somnia evenisse. Tacet monachus, & recedit. Hic gaudens proponit nocte sequenti, nullam amplius exhibens solitam Hieronymo reverentiam, oīta monasterii ad nequam opus, quod tam diu affectaverat peragendum, ad suum libitum referare. Ut breviter dicam. Quod miser diu hianti animo cogitaverat mala operari: à Hieronymo honore solito privato, sibi tradita potestate, ut voluit sic effectus: sed tamen in fine gloriissimi Hieronymi clementia non decedit.

Recedens itaque ille de monasterio nocturna hora, alieno habitu occultatus, patris domum adveniens, per diem illum unde circumivit. Cūmque noctis crepusculo domum intrasset, ad lectum in quo virgo foror quicunque tunc solebat, clām procedens, tandis sub eodem latitavit, quandiu fororem dormire potuit extinxit. Tunc idem exiens: expoliatis vestibus, fororis se dextero lateri applicavit. Hæc forore levavi dormiens excitatur: & virum iuxta se manus tenui, admodum expavescens, diris emisis clamoribus ad se omnes pariter evocavit. Currunt ad pueræ thalamum cuncti cum lumine: & tandem in lecto invenerunt hunc jacentem.

Mirantur parentes & stupeni: cernunt hac cuncti qui currerant, & condolent. Interrogat à filio pater dicerimini tanti caufam: reatum suum filius silentio confitetur. Ut enim dixi, volui gloriösus Hieronymus hanc suam stultitudinem experiri, ut in posterum humilior & astutior fieret ad cavendum, & in prælio se tuendum. Et ne amplius exemplo suo, quis de sanctitate confideret & speraret. Quanto enim major inest homini sanctitas, dum in mari mundi hujus procello, & inimicorum agminibus pleno, imbecilli carnis navicula navigat: tanto major inest timor & astutia se tenui. Infinitas pessimum ille tentator diabolus nocendi possidet artes. Qui incautus périgrinat, levissime capitur. Qui in cuncti timerit: ab omnibus diabolis hic timetur. Certè nil plus nocet, quam spreta aliorum consilio, ut propria voluntas præcipit ambulare. Qui suæ tantum voluntati credit: in cunctis qua facit finem odibilem adinveniet. Magnus exemplo jam finito timor de fragilitate nostræ maximæ, & de diabolica calliditate & astutia nobis omnibus demonstratur: magna & spes venia peccatoribus declaratur.

Cernens namque se monachus sic à diabolo deturpatum, delusum, ac etiam in tanta miseria captivatum: protinus suffragij gloriissimi Hieronymi (cui semper devotus extiterat) suam misericordiam & culpam vehementissimam recognoscens, in seipsum redit: & de eadem paterna exiens domo, omni retardatione abjecta, lugens & dolens, ad fontem penitentiae properavit. Deinde vero in suo monasterio per annos duos in tanta se abstinentia asperitate afflixus, ut forte cor hominum insufficiens cogitat: & completo annorum duorum spatio, ante dies modicos ex hoc sæculo fœliciter expiravit. Venerabilis Damasi Portuenis Episcopi, pridie receptis literis, aliqua eis inscripta corde avido intellexi: que ob eius reverentiam non dimittam.

Roma Cardinalis quidam Cœlestinus nomine, Hieronymi gloriæ amplus & detractor: dum die quodam in conventu existens Cardinalium, more solito ore audaci & temerario in eundem injuria verba protrumperet: dolore subito viscerum impellente, ad occulta nature loca properans, viscera omnia protinus emanavit: & antequam illinc recederet, expiravit. Alius quoque presbyter Cardinalis Andreas nomine (illi non similis, sed gloriissimi Hieronymi deo-tissimus cultor) pridie in eadem Romana urbe, multis circumstantibus expiravit. Qui cùm jam in Ecclesia esset paratis exequiis, quæ solent fidelium tumulandis exhiberi corporibus, assistente summo Pontifice cum penè tuto clero & populo Romanorum, qui ad eundem Andream convernerant honorandum: emissis ululatibus & crebris gemitis in feretro, cunctis stupentibus & veluti amentibus effectis: tanquam si à somni dormitione excitaretur, mirabiliter exurrexit.

Cūmque à Romano Pontifice remoto de Ecclesia majori beati Petri Apostoli universo populo: clausisque foribus in-

terrogaretur: intulit ista verba: Dum statim divino examini judicandus: & jam per vetium & ciborum, quibus haecenus usus eram, nimiam superfluitatem, tartareis cruciatis condemnarer: subito adveniens quidam sole splendor, nivèque candior, quem fuisse gloriösum Hieronymum ad se invicem referentibus, qui astabam, intellexi: præsidenti judici flexis genubus animam meam corpori jungi, porrectis precibus impetravimus. Quibus finitis verbis, in iunctu oculi inde recedes anima, uti cernitis, corpori est conjuncta.

Ad hoc miratur summus Pontifex & ceteri audientes. Fiunt hac nota populo extra Ecclesiam expectanti: confratēs Ecclesiæ foribus protinus Ecclesiam intrant: omnes magnis vocibus Deum & gloriösum Hieronymum collaudantes. Multa nos mentis afflictio commoverat & contristat: intellectu quod quamplurimi Episcoporum Deum & Dominum Iesum Christum (cuius vicem gerunt) abnegant: tertenorum, quorum Deus venter est, vestigii inhærentes, de stipendiis pauperum & fanguine Iesu Christi, delicatissimis ferculis, cum histriobus & ceteris divitibus, suam ventris repellent ingluviem, ad feditatem luxuria incitandam: vestimentorumque de die in diem superfluitatibus abundant: de pauperibus, quorum mercedem raptam manu latrocini devorant, fame mortibus & frigore, non curantes. Hi certe non Episcopi sed diaboli. Episcopos autem, aut sanctissimos est, aut diabolus. Magni certè meriti status Episcopalis: sed periculi infiniti: levissimum peccatum alias imputandum, gravissimum Episcopo imputatur. Pontificis enim vitium in subditos diffunditur per exemplum. Majora recipienti, ratio magis crescit. Quot enim ovium Christi vel negligenter Episcopi vel exemplo in peccata deviant: de tot tenuerit Dominus reddere orationem.

Heu quid Augustine charissime dicam? Grave nobis inest pondus, gravis sarcina. Sed debiles ego habem humeros, quid portabo? Sunt certè angustia mihi undique me tormentantes. At dum graves mihi prompros calus intueror, timore maximo succrescente continuè affligor & contristor. Securius eff Episcopalem statum fugere quā appetere. Laudo certè Episcopatum tanquam vicarium Domini nostri Iesu Christi: sed illos qui in eo vitam agunt militum terrenorum, qui mundi gloriam & pompas appetunt, non colaudo: immo eis conculo, ut effugiant quantum possunt. Melius certè fuisse eis cum terrenis vitam agere terrenorum, quam in pontificale culmine hoc agentes, ad insinu & profundiora inferni loca decidere: tanto præceteris cruciandi, quanto præ ceteris plura donaria receperunt.

Intelligentes itaque Episcoporum plurimos potius nomen gerere quam essentiam: potius lupos rapaces fore Christi ovium, quam pastores: destructores magis effi Christi Ecclesiæ, quam rectores: qui Christianorum eleemosynas deprædantes, mercedem pauperum lupinis faucent in superfluitatibus ciborum & vestium devorant & consumunt: quod absurdum est, abominabile, & detestandum. Hæc idcirco dixerim, ut talis abominatione cunctis gentibus innotescat, quatenus si Deum non metuunt, homines verentes, à suis aliquiter abominationibus retardentur.

Audiant quæso hi tales Episcopi qua narranda proponimus: & saltē aliorum calamitatibus terreatur. In superioribus Ægypti partibus in deserto quodam ab hominibus propter vitæ incommoda inhabilitati, quidam debeat monachus Elias nomine, antiquissimus, & magna vita sanctitate radians, qui in vita beatissimi Hieronymi eidem familiatissimus valde fuit: quem idem beatissimus Hieronymus, habuisse prophetæ spiritum, plures enarravit. Hic die quodam (ut plures mihi testificabantur monachi vita venerabiles fidèque digni, qui se dixerunt hec ab ejusdem sancti viri ore multoties peraudisse) solitus incumbens orationibus, sonno repento adveniente aliquantulum obdormivit: Et ecce in visione, quo quidem modo multoties Deus omnipotens, grandia & occulta suis fidelibus referat sacramenta: in quodam palatio mira pulchritudinis & ineffabilis, & à mortalibus nunquam visa, ut sibi videbatur, erat.

Cūmque per horam per palatium illud, huc illucque gradens, ejus admiraretur pulchritudinem vehementem, vidit quoddam preparati tribunal a quibusdam nimis pulchritudinis juvenibus, stratis tapetibus, & vestibus auro, &

gemmis, ac multa artifici varietate decoratis, circumquaque pariete involuto. In quo postmodum, rex quidam maximus & decorus: cuius alpèctus tanta erat suavitatis, ut nil vellet aliud quis habere, magna virorum sole lucidiorum, comitatus societate veniens, se posuit ut judicis exerceret. Inter hæc cujusdam anima, quem fuisse Anconitanum præfule ab aliquibus ibidem constentibus postmodum intellexit, à nequam spiritibus, catenis, igneisque vinculis vindicta, in star fornicis flammis erumpens sulphureas, deportata majestati regis presentatur. Quæ prīusquam de aliquo interrogaretur, copia diris vocibus se infernalibus mansiōibus dignissimam acclamare. Hanc inter ceteras maximè assignans principalem causam: quoniam vanis mundi pompis intentus, in conviviis, & vestibus, & hujusmodi stultitias delebat. Quibus finitis, lata per judicem sententia, ut pennis infernalibus traheretur, donec corpori juncta, duplices poenas in perpetuum sustineret: mox illam secum ferens, omnis illa nequam spirituum turba, inde diris clamoribus recessit.

Deinde alterius cujusdam anima, quam fuisse Theodosii senatoris, fratris venerabilis Damai prædicti Episcopi Portuensis similiter intellexit, ante majestatem regiam, circumstantibus multis nequam spiritibus, cum gravissime accutantibus, præfentatur. Quibus finitis, lata per judicem sententia, ut pennis infernalibus traheretur, donec corpori juncta, duplices poenas in perpetuum sustineret: mox illam secum ferens, omnis illa nequam spirituum turba, inde diris clamoribus recessit.

Tunc qui ficeret, omnibus opponens accusantibus, hunc suum fuisse fidelissimum & devotum, & ei continuè exhibuisse reverentiam specialiem, eisdem mox loquendi audaciam abstulit & taciturnitatem prænotavit. Postmodum vero is flebile ante regem genua, huic fuisse fidelissimo veniam & æternam requiem, solita pietate & misericordia infinita clementissime, ita tamen quid pro commissis in mundo flagitii, in purgatorio purgaretur, suis precibus, ut voluit, eff adeptus. Tunc omnis illa nefandorum spirituum multitudine gemens & ululans, de illo loco protinus se removit.

Intervallo autem factò hora unius, juvenis quidam pulcherrimus concito gradu, per palatium veniens ad huncque accedens, qui tam eminentis & præclarus in auxilium exurexerat Theodosii senatoris, se fore dixit à Petro patrō Rōmanorum eis devotissimo missum: quatenus ejusdem processus exaudiens, sibi impetrare a Domino filium dignaretur. Ad hæc rex: Quod inquit, à filio meo Hieronymo Petrus postulat, certè fiat. His omnibus si finitis, a sonno illo mox Elias monachus excitatur, laudes immenas Deo reddens & Hieronymo gloriōso. Qui diem illum in quodam mirando viderat prænotans, eodem postea intellexit Episcopum Anconitanum & Theodosium senatorem ex hoc sæculo migravisse. Quo liquide patet, hæc vana somnia fieri imperaverit.

Intervalle autem factò hora unius, juvenis quidam pulcherrimus concito gradu, per palatium veniens ad huncque accedens, qui tam eminentis & præclarus in auxilium exurexerat Theodosii senatoris, se fore dixit à Petro patrō Rōmanorum eis devotissimo missum: quatenus ejusdem processus exaudiens, sibi impetrare a Domino filium dignaretur. Ad hæc rex: Quod inquit, à filio meo Hieronymo Petrus postulat, certè fiat. His omnibus si finitis, a sonno illo mox Elias monachus excitatur, laudes immenas Deo reddens & Hieronymo gloriōso. Qui diem illum in quodam mirando viderat prænotans, eodem postea intellexit Episcopum Anconitanum & Theodosium senatorem ex hoc sæculo migravisse. Quo liquide patet, hæc vana somnia fieri imperaverit.

Magnum putabas Augustine charissime aliquibus admitionem inducere, velut si quid novum & inauditum eis præponeret: dum in tuis prītis literis quas recepi, Joanni Baptista & ceteris Apostolis Hieronymum sanctissimum aqualem in sanctitate & gloria, rationibus sine dubio efficacibus & visionibus mirificis comprobabas. Certè non est aliquis ambiguus, verissima & omni fide & devotione dignissima ista fore. Nec puto aliquibus ejus vitam sanctissimam, & ejus tanta prodigia hominibus insueta non ignorantibus admiratio nisi aliiquid evenire. Sed quoniam tales tuae fuerunt rationes ad veritatem hujusmodi declarandam, quid mea levissimas & imperitas nunc illis apponere non decet, omis-sis omnibus, visionem mirabilē quā venerabilis vir Cyrilus Episcopus Alexandrinus se vidisse, suis ad me diebus pluribus jam elapsis, destinatis literis affirmabat, breviter introducam.

Post beati Hieronymi obitum gloriösum, anno completo, in die nativitatis gloriissimi Joannis Domini præcursoris, laudibus expletis maturis, dum memoratus pontifex, more solito, in Ecclesia solus, ante altare ejusdem præcursoris Domini gloriösi, flexis genubus ipsius gloriæ & excellentiæ, multa spiritus dulcedine contemplaretur, repentina somno aliquantulum ibidem obdormivit. Et ecce in Ecclesiæ, ut sibi clarissime videbatur, binatum quorum-